

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ СО НАСЛОВ „УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИЦИ - ПРАКТИКУМ“ ОД
ДОЦ. Д-Р ОЛИВЕР ФИЛИПОСКИ И ПРОФ. Д-Р ЕЛИЗАБЕТА МИТРЕВА,
ФАКУЛТЕТ ЗА ТУРИЗАМ И БИЗНИС ЛОГИСТИКА,
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и Одлуката бр. 2102-191/4 од 249. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за туризам и бизнис логистика, одржана на 16.7.2021 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- д-р **Татјана Бошков**, вонреден професор на Факултет за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип;
- д-р **Душко Јошески**, доцент на Факултет за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис „УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИЦИ - ПРАКТИКУМ“ од доц. д-р **Оливер Филипоски** и проф. д-р **Елизабета Митрева**, наменет за студентите на прв циклус студии на Факултетот за туризам и бизнис логистика на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за туризам и бизнис логистика го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Ракописот „Управување со ризици - практикум“ за предметот Управување со ризици се изучува на прв циклус, трети семестар, втора година на Факултетот за туризам и бизнис логистика. Предметот е задолжителен на насоката Бизнис логистика и бизнис администрација и со неделен фонд на часови од 3+2+2.

Приложениот ракопис е во согласност со наставната програма од насоката Бизнис логистика и бизнис администрација и ја опфаќа наставната материја за студиската програма Бизнис логистика и бизнис администрација на Факултетот за туризам и бизнис логистика.

Податоци за обемот на ракописот: Ракописот е напишан на 50 страници, на стандарден македонски јазик во А4 формат, нормален проред, фонт Arial, со македонска поддршка и големина на буквите 11.

Се состои од десет вежби, при што секоја вежба е во согласност со наставната програма за предметот Управување со ризици. Обемот по содржина ги задоволува критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Досега во нашата земја не е објавен ваков ракопис за практични вежби од областа на управување со ризици.

Краток опис на содржината: Започнува со насоки за подготовка на ракописите, со цел да им го доближи на студентите начинот на подготовка на труд, како се цитираат трудови, книги и сл. На тој начин студентите ќе бидат подготвени да ги изработат своите семинарски/проектни трудови и да се справат со предизвиците на пишување низ процесот на едукација.

Првата вежба која е насловена Интерни и екстерни фактори. Ризиците со кои се соочува организацијата и нејзините операции можат да потекнуваат од надворешни и внатрешни фактори на организацијата. Студентите во оваа вежба избираат едно претпријатие и ги детерминираат интерните и екстерни фактори кои влијаат на ризичноста на претпријатието. Секој од факторите да се објасни во продолжение и да се даде пример од работењето на претпријатието кое се обработува.

Во **втората вежба** се прикажани најупотребуваните системите за класификација на ризици. Тоа се COSO, IRM стандард, ISO 31000:2009, FIRM картичка за проценка на ризик и PESTLE. Студентите со оваа вежба ќе се запознаат со различните пристапи за класификација на ризиците. Во оваа вежба студентите треба да идентификуваат минимум 10 ризици од анализираното претпријатие и според секој од петте модели да ги распредели соодветно.

Третата вежба се однесува на опис на ризиците. Целта на описот на ризикот е прикажување на идентификуваните ризици во структуриран формат, на пример, со употреба на табела. Табелата за опис на ризици може да се користи за олеснување на описот и проценката на ризиците. Употребата на добро дизајнирана структура е неопходна за да се обезбеди сеопфатен процес на идентификација, опис и проценка на ризикот. Во оваа вежба студентите избираат три ризици и даваат опис на ризиците според претходно утврдена структурирана табела.

Во **четвртата вежба** студентите се запознаваат со важноста на информациите кои циркулираат во претпријатијата и нивната важност во процесот на управување со ризиците. Различни нивоа во организацијата имаат потреба од различни информации од процесот за управување со ризици. Во оваа вежба студентите треба да анализираат годишен финансиски извештај од некоја компанија и да ги детектираат начините на идентификација на определени ризици и информациите кои се однесуваат на извештаи, известувања и други протоколи за управување со ризици. Детектираните известувања треба да ги групираат во интерни и екстерни известувања.

Петтата вежба се однесува на техниките и методите на управување со ризиците. Техниките и методите на управување со ризиците се однесуваат на фазите во процесот на управувањето со ризици. Тие се: идентификација на ризикот; анализа на ризикот; проценка на ризикот; избор на методи и инструменти за управување со ризикот и контрола. Во вежбата се дадени најупотребувани техники и методи за управување со ризиците во фазата на идентификација и анализа. Студентите треба да изберат една техника на идентификација и една техника или метод на анализа и да го објаснат. Потоа да дадат минимум три примери каде што би се примениле овие техники и методи во анализираното претпријатие.

Шестата вежба ја објаснува важноста на структурата и администрирањето на управување со ризици. Политиката за управување со ризик на една организација треба да го утврди нејзиниот пристап и апетит за ризик и нејзиниот пристап кон управување со ризик. Политиката исто така треба да утврдува одговорности за управување со ризици низ целата организација. Во оваа вежба студентите треба да ги определат лицата задолжени за управување со ризици во претпријатијата кои ги анализираат, која е нивната улога и работни задачи во насока на управување со ризиците во претпријатието.

Во **седмата вежба** студентите се запознаваат со проценка на ризиците и употреба на модели за проценка. Проценка на ризици е процес на проценка на потенцијалните ефекти или да се утврди нивото на ризичност на штетата од зголемената опасност (хазардот). Со утврдување на нивото на ризик менаџерите можат да определат приоритет на ризици за да обезбедат систематско отстранување или минимизирање. За оваа вежба студентите треба да изготват табела за минимум пет ризици и да направат проценка на секој од нив преку матрица на проценка на ризици. На крајот да дадат свој коментар во однос на добиените податоци.

Во **осмата вежба** студентите се запознаваат со техниката на стрес тестирање. Стрестестовите претставуваат алатка со којашто може да се оцени отпорноста на одредена финансиска институција или целокупниот финансиски систем, под претпоставка да се остварат одредени непосакувани настани или сценарија. Студентите треба да анализираат финансиски извештаи на релевантни супервизорски органи во Северна Македонија и финансиски институции кои спровеле стрес тестирања за определени ризици. Студентите треба да дадат коментари на анализираните извештаи.

Деветтата вежба ги обработува кредитниот ризик и начините на управување кои се законски определени од стана на НБРСМ. Кредитниот ризик ја претставува потенцијалната

загуба што ќе ја претрпи банката во случај нејзиниот должник да не ги исполни своите договорни обврски, т.е. да не ги врати позајмениот износ и каматата во договорениот износ и во договорениот рок. Студентите треба да анализираат годишен финансиски извештај на една банка во Република Северна Македонија и да ги презентираат податоците за кредитната изложеност на таа банка.

Во **десеттата вежба** студентите се запознаваат со управувањето со оперативниот ризик во банките. Со оваа вежба студентите се запознаваат со мерките и постапките за управување со оперативниот ризик. Со анализа на финансиските извештаи на банките во Република Северна Македонија студентите треба да коментираат изложеноста на оперативен ризик и да се дадат примери од домашната и светската практика за изложености на оперативен ризик.

На крајот, соодветно се нотирани сите библиографски единици кои се цитирани во текстот и кои може да послужат за продлабочување на знаењата на студентите. Може да се констатира соодветна систематичност на вежбите во однос на наставната програма на предметот Управување со ризици на Факултетот за туризам и бизнис логистика. Сметаме дека материјалот од практикумот, вежбите, ќе придонесат кон разјаснување и полесно совладување на материјалот од студиската програма по предметот Управување со ризици.

Согласно со горенаведените констатации, а врз основа на детално анализирање на содржината на ракописот, го даваме следниот

ЗАКЛУЧОК

Приложениот ракопис во целост ги задоволува критериумите и условите за издавање практикум според Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип.

Со оглед на изложеното, на **Наставно-научниот совет на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип со задоволство му препорачуваме ракописот „Управување со ризици -практикум“ од авторите доц. д-р Оливер Филипошки и проф. д-р Елизабета Митрева да биде издаден како практикум.**

Рецензенти

Д-р Татјана Бошков, вонреден професор, с.р.

Д-р Душко Јошески, доцент, с.р.